

הנדון: סיכום ישיבת פורום סד"א וראיות מיום 15.11.2022

משתתפים:

טלי מרקוס, המחלקה האזרחית, פרקליטות המדינה
איתן לדרר, פרקליטות מחוז צפון (אזרחי)
שרון מן אורין, המחלקה האזרחית, פרקליטות המדינה
חן אבידוב, המחלקה הפיסקאלית, פרקליטות המדינה
לירון בנית ששון, ייעוץ וחקיקה (ציבורי חוקתי)
עדי אברונין, פרקליטות מחוז תל-אביב (אזרחי)
עמי עבר הדני, פרקליטות מחוז תל-אביב (אזרחי)
מאיר אסרף, פרקליטות מחוז מרכז (אזרחי)
ענבל משה, פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)
דנית פרייסלר, פרקליטות מחוז חיפה (אזרחי)
ליאור קורן, פרקליטות מחוז דרום (אזרחי)
חנאן ח'ורשד, פרקליטות מחוז צפון (אזרחי)
חגית פלאוט באב"ד, היחידה לאכיפה אזרחית
הראל צדוק, מתמחה, המחלקה האזרחית, פרקליטות המדינה

הנושאים שנדונו בישיבת הפורום:

- א. קשיים מול המזכירים המשפטיים
- ב. עדכונים והתייעצויות לגבי תיקון התקנות
- ג. רשמים בחלוף שנתיים מכניסתן לתוקף של התקנות החדשות
- ד. הקלטת דיון מקדמי – דיון המשך
- ה. עדכוני פסיקה

א. קשיים מול המזכירים המשפטיים

חברי הפורום הציפו קשיים שונים הנוגעים לאופן בו מיושמות בחיי המעשה הסמכויות הנתונות למזכיר המשפטי. בין היתר, צוין קושי הנובע מנטייה של המזכירים המשפטיים לדחות מסמכים מטעמים טפלים ובלתי-מהותיים, פעמים רבות בגין טעויות טכניות. נטען, כי מדובר בתפקיד לא

אפקטיבי שאינו נדרש. עוד נטען כי פעמים רבות יש חוסר סימטריה באותו התיק בין הדווקנות שמופעלת כלפי המדינה לבין ההתייחסות לצד השני. כך למשל הוצג מקרה בו הצד השני הגיש בקשה של 15 עמודים שהתקבלה למרות שחרגה מהיקף העמודים המותר, ולעומת זאת תגובת המדינה שעמדה על כ-7-9 עמודים נדחתה. במסגרת הדיון בטענה זו הובעה הדעה כי יש להותיר את האחריות על בחינת מאפייניו הטכניים-צורניים של מסמך לצוות המזכירות, בדומה למנגנון שהיה נהוג בבית המשפט העליון לפני כניסתן לתוקף של התקנות החדשות. לכל הפחות, הוצע לקבוע כי לא יידחו מהמרשם מסמכים המוגשים במקרים דחופים (לדוג': הגשות שנקבעו למועד סמוך מאוד לדיון). כך ניתנה דוגמה שהשופט ביקש מפרקליט להגיש עיקרי טיעון יום לפני הדיון, המזכיר המשפטי דחה את המסמך כי לא צוין מועד והשופט כלל לא ידע שהמסמך הוגש.

אם יש הקפדה יתרה על טעמים טכניים וצורניים, הרי שעל דברים מהותיים שיש להם השפעה אמיתית על ההליך המזכירים המשפטיים לא תמיד מקפידים. כך בתיקי נזיקין, המזכירים המשפטיים לא בודקים שלכתב התביעה צורך וס"ר וחוות דעת רפואית. כשדברים אלו חסרים אין לנתבע אפשרות להיערך להגשת כתב ההגנה וחוות הדעת מטעמו. הנטל נופל על הנתבע לבקש את המסמכים הללו, ובמקרה הצורך אף להגיש בקשה לבית המשפט בעניין. הדבר מעכב את ניהול התיק ומקשה על הנתבע לקיים את חובותיו, מביא לשינוי במניין המועדים לניהול התיק לעתים מבלי שבית המשפט מודע לכך, ויוצר מצג כאילו העיכובים הם באשמת הנתבע. הועלתה שוב הצעה שתהיה חובה לצרף לכתב התביעה את המענה לשאלון הסטטוטורי. נאמר שהצהרה של התובע בדבר העברת המענה לשאלון הסטטוטורי לנתבע אינה מספיקה שכן פעמים רבות הדבר לא מבוצע.

קושי נוסף עליו הצביעו חברי הפורום נוגע לעובדה שהחלטות המזכיר המשפטי אינן מתפרסמות, ואף אינן חשופות לעיני הגורם השיפוטי הדן בתיק והצד שכנגד. הדבר מוביל לאי הבנות, להגשת בקשות לפסק דין בהעדר הגנה ולהחלטות עם התראה על מחיקת הליך מחוסר מעש. הוצע להעלות את החלטות המזכיר המשפטי למערכת נט המשפט.

כמו כן, צוין שנראה כי קיימת חוסר התאמה בין פרק הזמן הקבוע בתקנות לתיקון פגם המביא לדחיית מסמך מהמרשם, העומד על המועד האחרון להגשה או שבעה ימים מההחלטה, לבין פרק הזמן במסגרתו ניתן להגיש השגה על החלטת הדחייה, העומד על 14 יום. אין הוראה שמגשרת על פער הזמנים במצב בו ההשגה נדחית. אם זה המצב, אז אין טעם להגיש השגה כי קיים סיכון באי הגשת מסמך מתוקן. לפעמים יש החלטות שאי אפשר לתקן כי מדובר בטעות של המזכיר המשפטי לגבי מהות המסמך. עוד צוין שפעמים רבות יותר קל וקצר לתקן את הפגם הנטען על ידי המזכיר המשפטי אף אם מדובר בעניין שגוי, מאשר להגיש השגה.

הגב' בנית-ששון ציינה כי למיטב ידיעתה הנהלת בתי המשפט צפויה לערוך בימים אלו דו"ח לבחינת פעולות המזכיר המשפטי, וכי נשקלת האפשרות מצדה לבטל דחייה מהמרשם בגין אי-עמידה בהוראות מנהל בתי המשפט לעניין צורת מסמך ומבנהו תוך שמירת הסנקציה של דחייה מהמרשם למקרים בהם קיים פגם המופיע בהוראות של התקנות עצמן.

סוכם: גב' בנית-ששון תעביר את הרשמים של חברי הפורום בעניין הקשיים בנוגע ליישום תפקיד המזכיר המשפטי לוועדה בראשות השופט עמית.

ב. עדכונים והתייעצויות לעניין תיקון התקנות

הצעה לתיקון תקנה 15(א)

”אחרי תקנה 15(א)(3) יבוא -

”(4) בתובענה לפיצויים בשל נזק גוף יצרף התובע או עורך דינו הצהרה שלפיה יצרף לכתב התביעה שיימסר לנתבע את המסמכים המנויים בתקנות משנה 15(א)(3) ו-17”.

במסגרת הדיון בתפקידם של המזכירים המשפטיים במסגרת תובענות בגין נזקי גוף, ציינה הגב' בנית-ששון כי בטיטת תיקון לתקנות מחודש אוגוסט 2022, הוצע לחייב את התובע או בא-כוחו להצהיר כי העביר טופס וס"ר ותצהיר שאלון לנתבע.

חברי הפורום סברו ברובם שלא די בהצהרה כזו כדי לפתור את הבעיה הנובעת מאי-העברת המסמכים הקבועים בתקנות; בנוסף, היו שצינו כי אין בתקנה זו להועיל בהיעדר אכיפה של קיום האמור בהצהרה וללא סנקציה בגין הפרתה. לפיכך הועלתה הצעה, כאמור, לחייב את התובע לצרף לכתב התביעה גם תצהיר מענה על השאלות הסטטוטוריות.

הצעה לתיקון תקנה 41 – הוספת ס"ק (ד)

”בתקנה 41 בסיפא יבוא -

”(ד) הורה בית המשפט על מחיקת כתב תביעה לפי תקנה 41(א)(3) או לפי תקנה 45, הדיון בתביעה החדשה ימשך מהשלב שבו נמחקה התביעה הנוכחית, זולת אם הורה בית המשפט אחרת.”

הגב' בנית ששון ציינה שהועלתה הצעה לפשט את הדברים כך שבכל מקרה של מחיקה זו תהיה ברירת המחדל ולא רק במצבים של חוסר מעש.

מרבית חברי הפורום סברו כי יש לתקן את הנוסח המובא לעיל, כך שיובהר כי מטרת התיקון למנוע מהתובע יתרון דינוני. קביעה כברירת מחדל שהדיון בתביעה החדשה ימשך מהשלב שבו נמחקה התביעה הנוכחית עשויה לתת לעתים פרס לתובע. הועלתה הצעה להוסיף לסעיף אמירה לפיה לא תפגע כל טענה של הנתבע. החשש שעלה בהקשר הזה הוא שתמנע מהנתבע האפשרות לטעון טענות סף או שיהוי בתביעה החדשה שהתיישנה בינתיים מהטעם שהשלב שאליו ההליך הגיע לפני שנמחק היה מתקדם. חשש נוסף שהועלה הוא שחוסר המעש הוא עניין טקטי שיוביל לפורום שופינג ולכן הועלתה הצעה שכבר הועלתה בפורום בעבר, שבמקרים מעין אלו עד כמה שאפשר התביעה החדשה תחזור לאותו שופט. הגב' בנית ששון ציינה שהנהלת בתי המשפט מתנגדת לכלל שיפגע בגמישות הניהולית ויקבע כברירת מחדל שהתיק יחזור לאותו שופט, למרות שבפועל הם משתדלים שכך יהיה. הצעה נוספת שהועלתה הייתה להבהיר בדברי הסבר שהמטרה היא למנוע מהתובע יתרון דינוני.

”בעל דין אינו רשאי להגיש בקשה לבית המשפט או לציינה ברשימה, אלא אם כן פנה לבעל הדין שכנגד שבעה ימים מראש לפחות והודיעו על הכוונה להגיש בקשה בעניין; האמור לא יחול על בקשה לסעד זמני ארעי כמשמעותו בתקנה 97.”

מספר חברי פורום הביעו תמיכה בביטול תקנת משנה זו, שכן לדבריהם מדובר למעשה באות מתה שצדדים רבים אינם מקיימים ושאינן לגביה אכיפה. בנוסף נטען על ידי חלק מחברי הפורום, שאין תועלת בהודעה 7 ימים בטרם הגשת הודעה כי זה לא ישנה דבר, מקשה על הצד שרוצה להגיש בקשה ויוצר אצלו לחץ בגלל סד הזמנים. במקביל היו רבים מחברי הפורום שסברו שלמרות הקשיים יש גם תועלת בתקנה הזו כיוון שהיא מקדם מגעים בין הצדדים ולעתים בתיקים בהם המדינה היא צד פחות חשוב בהליך זה מוביל למחיקתה. מנגד נטען, כי מי שרוצה לנהל דיאלוג מנהל אותו בכל מקרה וכלל לא בטוח שהתקנה היא זו שדוחפת לניהול הדיאלוג ולהגעה להסכמות. עוד נטען, כי למרות הקשיים הנובעים מיישום התקנה לעתים היא גם עוזרת להימנע מטעויות.

הגב' בנית-ששון ציינה שמטרת ההוראה היא ליתר את הצורך בבקשה, בעיקר במצבים בהם מדובר בבקשות שנוגעות לאי קיום הליכים מקדמיים. בנוסף ציינה שהיא אינה מאמינה שקיימת היתכנות לביטולה.

תקנה 62 – הגשת רשימות עדים

”התובע יגיש עד עשרים ימים לפני ישיבת קדם-המשפט הראשונה והנתבע יגיש עד ארבעה עשר ימים לאחר מכן, את רשימת העדים שבכוונתו להזמין למתן עדות, לשם הצגת מסמכים או למתן תעודת עובד ציבור או תעודה ציבורית; [...]”

חלק מחברי פורום תמכו בביטול החובה להגיש מראש רשימת עדים, מטעמים הנוגעים לקושי לעמוד בשלב מוקדם כל כך של ההליך על זהות העדים שברצון המדינה להעיד. צוין שבמצבים בהם הנתבע הוא גורם מוסדי לעתים קרובות לא ידועה זהות נושא התפקיד שנרצה להעיד ובמיוחד לנוכח חילופי כוח אדם ואף יציאה לגמלאות. פעמים רבות הדברים משתנים תוך כדי ההליך. הוצע להוסיף תוספת לתקנה שתקנה לבית המשפט שיקול דעת רחב יותר להוסיף עדים בשלב מאוחר יותר של ההליך במצבים בהם צד לא צפה מראש בעת הגשת רשימת העדים את התרומה שלהם להליך. הצעה אחרת הייתה להקדים את הזמן שעל התובע להגיש את רשימת עדיו (לתובע יש זמן רב להתארגן להגשת התביעה וצריך לתת לזה משמעות) ולתת לנתבע זמן ארוך יותר להעביר את הרשימה מטעמו.

מועדי הגשת כתבי הגנה וקדמי משפט

חברי הפורום דנו בקשיים שונים העולים מהנטייה של שופטים לקבוע דיוני קדם משפט במועד מוקדם מדי אשר לא תואם את המועדים של ההליכים המקדמים אותם יש לסיים לפני כן. הוצע להנחות את השופטים לקבוע דיון רק אחרי הגשת כלל כתבי הטענות בתיק. מצד שני נטען כי רעיון זה אינו ישים בשל החשש שהדבר יאריך את ההליך ויקשה על בקשות ארכה.

חברי הפורום חזרו ודנו בקושי לעמוד במסגרת הזמנים שנקבעה להגשת כתב הגנה בתיקים של נזקי גוף. נאמר כי היכולת להגיש כתב הגנה עם חוות דעת רפואית תוך 60 ימים היא כמעט אפסית. הפרקליטים לא מקבלים את החומר הרפואי תוך 60 ימים. לאחר קבלת החומר הרפואי ומציאת מומחה לוקח זמן לקבוע פגישה בהתאם ליומנו של המומחה, שצריך להתאים עצמו גם ללוח הזמנים של התובע. מרבית חברי הפורום סברו שאין הגיון בהבחנה בין מקרה של תביעת נזקי גוף לבין תביעת רשלנות רפואית לצורך הגשת כתב הגנה. כאשר בית המשפט לא נותן ארכה להגשת כתב הגנה יש שהציעו לפצל בין הגשת כתב ההגנה לבין הגשת חוות הדעת הרפואית, כך שכתב ההגנה יוגש במועד הקבוע בתקנות היום וחוות הדעת תוגש בהמשך. מנגד נטען שלא תמיד אפשר לפצל את הדברים כיוון שכתב ההגנה מבוסס על חוות הדעת, על אחת כמה וכמה אם מדובר בשאלה של אחריות, וקשה מאוד יהיה לנסח כתב הגנה באופן ראוי ללא חוות הדעת.

הצעה נוספת שהועלתה היא להבחין בין תיקים יותר מורכבים בהם שאלת האחריות מורכבת לבין תיקים פשוטים יותר. בתגובה נטען שיהיה קשה מאוד לפעול עם פיצול לסוגים שונים של תיקים ולא תמיד ניתן לדעת מראש, לפני קבלת חוות דעת המומחה, עד כמה השאלה מורכבת.

בכל מקרה הייתה הסכמה כוללת ש- 60 ימים אינם מספיקים לצורך הגשת כתב הגנה וחוו"ד רפואית בתיקי נזקי גוף. הגב' בנית ששון שאלה אם 180 זה ריאלי והתשובה הייתה שזה יותר סביר. מנגד נטען שאם בתקנות יוארך הזמן להגשת כתב ההגנה בתיקים אלו ל 180 ימים, אז יהיה קשה מאוד לקבל ארכות מעבר לכך – זה יהיה הצד השני של הדברים. סוכס שהדברים יועברו גם להתייחסות פורום נזיקין באמצעות גב' מן אורין, ראשת פורום נזיקין.

מסמך הערות הפרקליטות לתקנות

הגב' בנית ששון עדכנה שהשופט עמית בחר לדון רק בסוגיית המצאת המסמכים תוך 3 ימים.

בסוגיית העדות בהיוועדות החזותית השופט עמית לא מוצא לנכון לדון כרגע מאחר ולשיטתו ממילא אין מספיק שימוש בתקנה 72.

חובת המצאת מסמכים בתוך שלושה ימים

במסגרת הערות הפרקליטות לתקנות הועלה הקושי הנובע מהחובה הקבועה בתקנות להמצאת מסמך לבעל הדין שכנגד בתוך שלושה ימים מהגשתו לבית המשפט, בדגש על מסמכים שלא ניתן להמציא באמצעות הדואר האלקטרוני.

הגב' בנית-ששון ציינה שהנושא עלה לדיון בוועדה בראשות השופט עמית. עורכי הדין הפרטיים בוועדה לא רואים קושי בחובה זו וטענו שממילא הם מוציאים שליחים וכן לאור ההוראה בדבר האפשרות להמציא בדוא"ל. לכן ביקש השופט עמית לקבל מידע מהפרקליטות בנוגע למספר ההליכים בהם המדינה נדרשת להוציא שליח בגלל התקנות ובנוגע לעלויות.

בהקשר זה צוין כי מיום 6.9.2022 ניתן להמציא כתב הגנה באמצעות דואר אלקטרוני. במענה לשאלת חברי הפורום הובהר, כי הביטוי "המסמך הראשון המוגש בתיק" המופיע בתקנה 162 מתייחס להליך בכללותו ולא למסמך הראשון שמגיש בעל דין בתיק. חברי הפורום הציעו לשנות את נוסח התקנה ל"המסמך הפותח את ההליך".

המקרים בהם מתעורר הצורך בשליחים הם ערעורים של המדינה לבית המשפט העליון, תביעות המוגשות על ידי המדינה ותיקים בהם הצדדים בלתי מיוצגים. המחלקה הפיסקלית מנסה לחסוך בעלויות באמצעות שליחת המסמכים בדואר פנימי למחוז הרלוונטי ומשם באמצעות שליח. יחד עם זאת, בסופו של דבר מדובר בעלויות של שליחים והדבר גם דורש תשומות של כוח אדם פנימי של הפרקליטות. נטען בהקשר הזה שהתחושה היא שמגזר הפרטי לא תמיד מקיימים את הקבוע בתקנות. הרבה פעמים לא ממציאים למדינה או לא ממציאים בזמן. המדינה לא מתלוננת כנגד עורכי הדין הללו ואין בעצם שום סנקציה.

סוכם: גב' בנית ששון תעביר את ההערות של חברי הפורום בעניין התיקונים הנדרשים לתקנות לוועדה בראשות השופט עמית. כמו כן, תעשה בדיקה בפרקליטות בנוגע לעלויות של השימוש במשלוחים לצורך המצאת כתבי טענות.

ג. רשמים בחלוף שנתיים מכניסתן לתוקף של התקנות החדשות

חברי הפורום החליפו ביניהם רשמים ביחס לאופן יישומן של התקנות החדשות, בחלוף כשנתיים מכניסתן לתוקף.

בין היתר, הדגישו חברי הפורום את החשיבות שהם מייחסים להגברת נכונותם של בתי המשפט לדון בבקשות לסילוק הליכים על הסף במקרים המתאימים לכך, במטרה לחסוך ניהול הליך עד תום. קביעה כי בקשות לדחייה הסף תידונה בסוף ההליך פוגעת ביעילות. במסגרת זו, הדגישו חברי הפורום את התרשמותם כי יש צורך בקבלת רוח גבית מערכאות הערעור על מנת לאפשר מגמה שכזו, שכן כיום נראה שאלו נוהגות להשיב הליכים לבירור בערכאות הדיוניות ובכך מונעים הרחבה של השימוש באפשרות זו גם במקרים שההליך אינו מגלה עילה. במענה לשאלת הגב' בנית-ששון האם הם סבורים שנדרש עיגון סטטוטורי בסוגיה זו מעבר לשינוי מגמה בהחלטות השופטים, עלו הצעות לקבוע שדיון בטענות סף יעשה לאלתר בדומה לחקיקה העוסקת בטענה לפעולה מלחמתית (ס' 5 לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) תשי"ב-1952), או בהתאם לחלוקה של השופטת וילנר בפסה"ד רע"א 6552/20 **בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ' א. לוי השקעות ובנין בע"מ** (פורסם בנבו, 2.12.2020) (להלן: פרשת בנק דיסקונט) והחידוד של השופטת רונן ב-רע"א 6209/22 **מדינת ישראל נ' בשאר פאהום** (2.11.2022). כן ציינו חברי הפורום כי בקשות לסילוק על הסף דורשות תשומות רבות ולכן צדדים מגישים אותן במשורה. בנוסף, לבתי המשפט יש סנקציה על הגשת בקשות סרק ויכולים לפסוק הוצאות במקרה כזה.

בנוגע להגברת היעילות עלתה הסוגיה של פיצול הדיון בין אחריות לנזק בתיקי נזיקין. בהקשר זה, נחלקו חברי הפורום בשאלה האם יש מקום להעביר מסר לשופטים לפיו ראוי לעשות שימוש נפוץ יותר באפשרות לפצל את הדיון בין שאלת האחריות לשאלת הנזק במטרה לחסוך השקעת משאבים ודיון בהערכות היקף הנזק במקרים שסופם להידחות בשל היעדר אחריות. כדוגמה למקרים בהם נראה שנכון קודם כל לדון בשאלת האחריות הועלו תביעות של זיכוי-פיצוי שבהם רף האחריות גבוה ותיקי פיקוח בהם האחריות של המדינה רחוקה. המתנגדים טענו שיש בדיון מאוחד להקל על הגעה לפשרה. מנגד נטען שאם כבר יודעים שהצדדים לא יגיעו לפשרה והתיק כבר נקבע להוכחות, יש בפיצול שכזה לייעל את הדיון בהליך.

סוכם שהמסר שצריך לעבור הוא שצריך למצוא דרכים לייעל את ההליך היכן שניתן.

כן דנו חברי הפורום בהתרשמותם ביחס לסוגיית ההוצאות. בתי המשפט לא פוסקים הוצאות ובנוסף קיים חוסר האיזון בסוגיית פסיקת הוצאות בהליכים שהמדינה צד להם, אשר להתרשמותם הכללית של חברי הפורום נפסקים לחובתה במידה רבה מזו שנפסקים לזכותה. במסגרת זו, הודגשה החשיבות שבעמידה דווקנית על פסיקת הוצאות, ולו סמליות, לשם הכוונת התנהגותם של בעלי דין.

ד. הקלטת דיון מקדמי – דיון המשך

בעקבות הוצאת גילוי הדעת על ידי ועדת האתיקה של הלשכה בעניין האפשרות להקליט דיון מקדמי התקיים בחודש אפריל דיון בפורום. באותה ישיבה סברו כל המשתתפים שמתן אפשרות להקליט את הדיון המקדמי אינה רצויה שכן היא מסכלת את המטרה של יצירת שיח חופשי שיאפשר לקדם הסכמות דיוניות ואף יתכן הסכמות לגופו של התיק וליצור אווירה נעימה בין הצדדים ושיח פתוח וכנה. היו שהציעו לבצע הפרדה בין החלק של השאלות והחלפת המסמכים לבין שאר השיח. במסגרת ישיבת הפורום הנוכחית עלתה השאלה האם מאז החלטת ועדת האתיקה והדיון הקודם שקיימנו בנושא יש שינוי בהתנהלות במסגרת הדיון המקדמי ועולים קשיים. חברי הפורום ציינו שלא נתקלו במקרים שבהם הצד השני ביקש להקליט את הדיון המקדמי.

ה. עדכוני פסיקה

- רע"א 6240/22 **אודי חיות נ' יעקב עטר** (פורסם בנבו, 10.11.2022) – בית המשפט המחוזי קבע כי סירוב להצעה למינוי מודד בלתי תלוי מהווה חזקה ראייתית שלילית הפועלת נגד גרסת המסרב, בדומה לזו המוקמת נגד צד הנמנע להביא ראיות או עדויות המצויות תחת ידו. בית המשפט העליון קבע שיש קושי באנלוגיה, שכן הצעה מעצם הגדרתה מותירה שיקול דעת לניצע האם לקבלה או לא. אימוץ האנלוגיה תוביל למצב שבעל דין יאלץ להסכים להצעה ובכך היא תהפוך למעשה להוראה. כתוצאה מכך תיפגע זכותם הדיונית של בעלי הדין. יחד עם זאת ציין בית המשפט שניתן להקפיד עם הצד המסרב בנוגע להוכחת אותה העובדה, אך לא מדובר בחזקה ראייתית נגד גרסת בעל הדין.
- רע"א 6209/22 **מדינת ישראל - רשות מקרקעי ישראל נ' בשאר פאהום** (פורסם בנבו, 2.11.2022) – הערעור הוגש על ידי קרן וול מהמחלקה האזרחית. ההחלטה דנה בשאלת המועד לדון בטענת התיישנות. השופטת רונן חזרה על ההלכה, לפיה ככלל יש לבחון טענת התיישנות בשלב המקדמי של ההליך טרם בירור התביעה לגופה. עם זאת, ייתכנו מקרים בהם תהיה הצדקה לדחות את ההכרעה בטענת התיישנות לשלב מאוחר יותר של ההליך. בהקשר זה מפנה השופטת רונן להבחנה שעשתה השופטת וילנר בפרשת **בנק דיסקונט** בין ארבעה מצבים עיקריים בהם מועלית טענת התיישנות. ביחס לשני המצבים הראשונים – הכרעה בטענת התיישנות לא דורשת כל בירור עובדתי ומצב בו הכרעה בטענת התיישנות דורשת בירור עובדתי ייחודי השונה מזה שנדרת במסגרת הדיון בתביעה גופה – קבעה השופטת וילנר כי ככלל רצוי לדון ולהכריע בטענת התיישנות בשלב מקדמי טרם בירור

התביעה. השופט רונן מחדדת את ההבחנה בין שני המצבים הללו וקבעה, כי בנוגע למצב הראשון בו ניתן להכריע בשאלת ההתיישנות ללא כל בירור עובדתי, שיקול הדעת המוקנה לערכאה הדיונית לדחות את בירור טענת ההתיישנות לשלב מאוחר יותר בהליך הוא מצומצם מאוד ושמור למקרים חריגים. לעומת זאת, במקרה בו נדרש בירור עובדתי ייחודי, שיקול הדעת המוקנה לערכאה הדיונית בשאלה באיזה שלב לדון בטענת ההתיישנות הוא רחב יותר, אף שככלל רצוי לדון בטענת ההתיישנות במקרה זה כבר בשלב המקדמי. אם מדובר בבירור עובדתי קצר וממוקד שנדרש, נכון יהיה לפצל את הדיון ולהכריע בשאלת ההתיישנות בטרם הדיון בתביעה. לעומת זאת, אם מדובר בבירור עובדתי אורך ומורכב יתכן ששיקולי יעילות יצדיקו לשלב יחד עם הליך ההוכחות בתביעה גופה.

סיכום אופרטיבי :

- א. גב' בנית ששון תעביר את הרשמים של חברי הפורום בעניין הקשיים בנוגע ליישום תפקיד המזכיר המשפטי לוועדה בראשות השופט עמית.
- ב. גב' מן אורין תעביר להתייחסות פורום נזיקין את השאלה הנוגעת למועדי הגשת כתב הגנה בתיקי נזיקין.
- ג. גב' בנית ששון תעביר את ההערות של חברי הפורום בעניין התיקונים הנדרשים לתקנות לוועדה בראשות השופט עמית.
- ד. תעשה בדיקה בפרקליטות בנוגע לעלויות של השימוש במשלוחים לצורך המצאת כתבי טענות.

רשם : הראל צדוק, מתמחה